

POSUDEK OPONENTA DISERTAČNÍ PRÁCE

MGR. LUCIE ŠŤASTNÉ

„MEDIÁLNÍ GRAMOTNOST POHLEDEM AKTÉRŮ MEDIÁLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH“

**PŘEDKLÁDANÉ V ROCE 2021 NA INSTITUTU KOMUNIKAČNÍCH STUDIÍ A
ŽURNALISTIKY FSV UK PRAHA**

Kvalifikačních prací k tématice mediální gramotnosti a mediální výchovy není zrovna poskrovnu. Avšak těch kvalitních prací, která by do hloubky a z různých úhlů pohledu danou problematiku zpracovaly, zhodnotily a systematizovaly, je velmi málo. O to více je potřebné ocenit iniciativní snahu Lucie Šťastné, které se podařilo vnést do zdánlivě samozřejmého tématu až filozofickou hloubku. Na počátku takového tázání většinou stojí známé: Jak to, že se jsoucí nevyčerpává svou předloženou samozřejmostí? Autorka disertační práce svým stylem výkladu utvrzuje čtenáře v tom, že to, co pro něho je již po několik let naprosto zřejmé a jasné, že to, co velká většina laické i odborné veřejnosti považuje za neoddiskutovatelné a pevně terminologicky ukotvené pojmy, má své významové konotace závislé na celé řadě aspektů. Lucie Šťastná hned v první obsáhlé teoretické části své práce ukazuje na základní teze filozofie jazyka, kdy velice zdařile a srozumitelně vysvětluje, že význam slova znám tehdy, když ho dokáží správně použít – a správně ho dokáží použít tehdy, když mi ostatní rozumějí – včetně důležité poznámky, že záleží na konkrétní situaci – neboli jazykové hře – v rámci které o problému hovořím. A přesně v takových kontextech vysvětluje autorka takové „samozřejmé“ termíny jako jsou gramotnost, mediální gramotnost, mediální výchova, mediální vzdělávání dospělých a řadu dalších.

Je-li tedy v Úvodu disertační práce explicitně konstatováno, že hlavním cílem práce je zjištění, jak aktéři mediálního vzdělávání dospělých vnímají mediální gramotnost, pak se v jakémsi předstupni k naplnění takového cíle podařilo v teoretické části velice úspěšné vykročení. Autorka správně blíže specifikuje, že vnímání pojmu mediální gramotnosti může výrazně ovlivňovat mimo jiné právě podobu mediálního vzdělávání v ČR. V celé šíři se podařilo v prvních kapitolách disertační práce představit a analyzovat snahy českých a zahraničních badatelů o konceptuální systemizaci nejen mediální gramotnosti, ale i gramotností k ní se vázících (například informační a digitální gramotnosti a řady dalších). I když z jednotlivých pasáží kapitol a podkapitol vysvětlujících terminologické ukotvení analyzovaných pojmů je zřetelná heterogenost přístupů, které vystupují na různé aplikovatelnosti v prostředí mediálního vzdělávání dospělých, pokládám za důležité zdůraznit,

že v posuzované práci je od první kapitoly zřetelná sjednocující linie shodná s hlavním cílem práce. Lucie Šťastná svým stylem výkladu podporuje problémový přístup k analýze jednotlivých termínů, zároveň klade důraz na přesnost – takovýto přístup potom jednoznačně prolíná celým textem práce.

Empirická část disertační práce se soustřeďuje na výzkum, který má dvě nosné části. Ta první využívá kvalitativní obsahovou analýzu webových stránek ke zpracování určité systemizace mediálně vzdělávacích aktivit zaměřených na dospělou populaci. Tuto obsahovou nabídku Lucie Šťastná zajímavě komparuje, upozorňuje na její specifika i na možnosti, které nejsou využívány a jsou opomíjeny. Tato první fáze výzkumu představuje důležitý zdroj inspirací pro všechny organizátory a účastníky mediálního vzdělávání dospělých – lidí z terénu (jak uvádí autorka), ale i pro badatele v oboru mediálních studií. Myslím, že v této části výzkumu se podařilo díky vytvořené typologii stanovit jakýsi vnitřní řád v hledání nejrůznějších specifík v dané problematice. Obdobným významným obohacením je podle mého názoru komparativní analýza sedmi rozměrů mediální gramotnosti vyhodnocených na podkladu výsledků kvalitativního šetření ve druhé části výzkumu. Zajímavý a podnětný je pohled autorky na uživatelskou a tvůrčí část mediální gramotnosti, který přispívá k lepšímu vzájemnému porozumění všech aktérů nejen mediálního vzdělávání dospělých, neboť odlišné cesty při hledání optimální cesty k uchopení a propojení znalostní a tvůrčí stránky mediální gramotnosti je zatím neukončeným a stále diskutovaným problémem i v mediálním vzdělávání na základních a středních školách, i na vysokých školách připravujících budoucí učitele.

Pro celkovou koncepci disertační práce je typické, že její autorka postupuje logicky a systematicky, i proto je její výklad problémů srozumitelný a souvislý, což přispívá k celkové plynulosti textu. Sympaticky působí pasáže spojující mediální gramotnost s kompetencemi občanskými, neboť se stává více a více zřejmým fakt, že mediálně a občansky negramotný člověk je největším ohrožením demokracie.

Předložená disertační práce má výbornou stylistickou a jazykovou úroveň, zároveň je potřebné ocenit velkou pečlivost, která byla věnována poznámkovému aparátu, stejně tak i závěrečné korektuře celé práce. Dále je nutné konstatovat, že disertační práce je logicky strukturovaná, autorka prostudovala nadstandardní množství titulů odborné literatury, dokáže ji kriticky hodnotit a selektivně s ní pracovat. Nepřehlédnutelná je bezpochyby i několikaletá

autorčina velmi pečlivá badatelská a výzkumná aktivita na daném tématu a z toho vyplývající zaujetí vším, co autorka svým textem přináší.

Disertační práce Lucie Šťastné splňuje požadavky na kvalifikační práce tohoto druhu, proto ji doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení „prospěla“. Po úspěšné obhajobě navrhuji udělení titulu Ph.D.

V Českých Budějovicích 31. ledna 2021

PhDr. Helena Pavličíková, CSc.